Tekintetes Akadémia!

A tanárkar forró köszönetet szavaz a Tekintetes Akadémiának azon megtisztelő figyelmeért, miszerint oskolánkat az ujonnan épült díszes palotájában, december 11-kén először tartandó ünnepélyes közülésére meghivni méltoztatott, s valamint egyfelől nem titkolhatja el azon fájdalmát, hogy ezen ünnepélyes közülésen, jelen körülményei miatt, magát képviseltetni szerencsés nem lehet, ugy máfelől nem késik magasztos örömét nyilvánitni afelett, hogy elvégre egyetlen Magyar tudományos Akadémiánk nem kénytelen jövőben idegen hajlék alatt megvonulni, hanem lelkes honfiak által emelt Palotájából áraszthatja szét hazánkban a szellemi világosságnak jótékony sugarait!

Mely örömünk mellett fogadja a Tekintetes Akadémia azon üdvkivánatunkat, hogy nemzetünknek ezen tudományos intézete, legyen Magyar Hazánknak, a századok véghetlen során, fényes világitó-tornya, a valodi erkölcsi miveltségnek és nagyságnak hatalmos emeltyüje, nemzetünknek soha el nem apadó, sőt hová-tovább növekedésben levő tőkéje, gazdag kamatot nyujtva örök élményül a haza lelkes fiainak, kik hazafi kötelmöket értve, nem késtek és nem késnek áldozatukat a tudományosság oltárára lerakni, melyen nemzetünknek mindig legderekabb és hivatott Papjai gerjeszszenek tüzet az örök Igazság számára!

Mely alázatos köszönetünk után, örömünk és üdvkivánatunk mellett maradunk mély tisztelettel a:

Tekintetes Akadémiának

alázatos szolgái:

Kelt a n.enyedi ev. ref. főtanoda tanárkarának 1865. decemb. 6-kan tartott gyülésé ből.

Hegedüs János
Igazgató tanár.

Garda József
jegyző.

1141
1865

515.

Az egri Cassino egyletről.

Az igentisztelt Magyar Tudom: Akademiának
Pesten.

Folyó év Novber hó 15én kelt és az igentisztelt Magyar Tudományos Akadémia díszes palotájának megnyitási ünnepélyére vonatkozó nagybecsü meghivását szives köszönettel fogadván, a folyó hó 11ik napjára rendezett ünnepélyes Közülésen küldöttségileg leendő képviseltetésünk tekintetéből Alberth Ferencz, Babics István, Csiky Sándor, Kubik Endre és Nánássy Ignácz társulatunk tagjait birtuk meg.

Midőn ezen körülményről az igentisztelt Magyar Tudományos Akadémiát értesitthetni szerencsések vagyunk, hazafiui üdvözletünk kijelentése mellett maradunk

Kelt az egri Cassino társulat részéről 1865. év December hó 8án tartott közgyülésből

társulati felügyellő
Marsovszky Károly

jegyzette s kiadta
Durik István
társulati jegyző

1142/1865

515.

Az egri Cassino társulatról.

Az Igentisztelt Magyar Tudományos Akadémiának

Pesten.

Az Egri Casino egylet képviselőket küld.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Tekintetes Titkár Ur!

Teljes szándékom, erős vágyom volt elmenni ama szép, országos érdekü ünnepélyre, melyre meghivatni szerencsés voltam. – A' jelen nap volt kitüzve elutazásomra. Azonban ember tervez, Isten végez. Tegnap erős meghülés által oly baj ütött meg, mely szándékom végrehajtásában – mély fájdalmamra – gátol. – Táplál a' remény, hogy idő, erő kedvezésével végre pótolhatom azt, miben sajátságos viszonyaim – majdnem végzetszerüleg – eddig akadályoztak.

Hazafias legbensőbb tiszteletel vagyok

A' Tekintetes Urnak

Mura-Keresztúron Decemb. 9én 1865.

alázatos szolgája
Udvardy Ignác
Apát

1143/1865

Kecse dec. 10. 1865.

[illegible]

724
L.K.

Udvardy Ignácz l. tag
sajnálja hogy betegsége
miatt nem jöhet.

Tekintetes t. Arany János Urnak
mint a' Magyar Akademia Titkárának.
különös tisztelettel.

Pesten.

A' Magyar t. Akademiánál

franco.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

663/I. Vettem nov. 17. 1865.

Tekintetes titkár úr!

Ha a többi két már bejelent értekezés nem tulságig hosszu; akkor én Hazslinszky értekezéséről új előterjesztést teszem. Ez igen csak rövid leend, mert csak bevezetése lesz felolvasandó;
Tisztelettel maradok

Budán November 16dikán
1865.

kész szolgája
Nendtvich Károly

1144/1865

673/I. Vácon nov. 22. 1865.

Tekintetes Akadémiai Titkár Ur!

Megvallom, némi tartózkodással küldöm e' soraimhoz mellé-
kelt csekély dolgozatomat tek. Urhoz, midőn látom örööm-
mel, hogy a' M. tud. Akadémia régibb elismert érdemes
hősei mellett, annyi ujabb ifjui erők iparkodnak, a' tiszte-
letre méltó nyomdokokat követve, a' M. t. Akadémia díszét
minden szakmában, jeles tudományos munkáik által emelni.
De miután ez a' nagy díszű Társaság engem is minden vá-
rásom és érdemem kivül tagjai közzé sorozni méltóz-
tatott: tisztemnek ismertem hódolatom jeléül, életem -'s
munkásságomnak némi tanubizonyságát adni, hogy én is
tenditsek legalább valamit a' nagy közmunkához. Igy készi-
tettem csaknem folytonos gyengélkedések mellett is e' csekély
dolgozatot, mellyet most tek. Urhoz beküldök, azon alázatos
kéréssel, hogy méltóztassa azt a' tek. magyar tudom.
Aka-

Akademiának benyujtani legmélyebb 's leghivebb tisztelettemmel együtt.

Ha csekély dolgozatom a' tek. m. t. Akademia becses figyelmét megnyerendi, az a' legkedvesebb megjutalmazás lesz rám nézve; ellenkező esetben pedig abban keresem némi vigasztalásomat, hogy: et voluisse sat est; értvén részemről a' tiszta szivből eredő jó szándékot és akaratot.

Szabadjon egy uttal nekem, ki, mint elgyengült aggastyán, nem igen biztathatom többé magamat azzal, hogy a' nagyobb világban személyesen megfordulhassak, őszinte bensö tiszteletemet tek. Ur becses személye iránt legalább e' gyarló soraim által nyilvánitanom, kit Toldijának megjelenésétől fogva, mint Hazánk egyik legnagyobb költőjét, mindég hő lelkesedéssel tiszteltem, 's kinek Zrinyi és Tassojában roppant aestheticai tudományát elragadó gyönyörrel bámultam.

Méltóztassék e' szinlelen tiszteleti nyilatkozatot tőlem elfogadni, ki fenebbi alázatos kérelmemmel együtt, magamat is nagybecsü kegyeibe ajánlva, maradok állandóul

Serke. Nov. 17d. 1865.

Feltiszteles Akadémiai Titkár Urnak

alázatos szolgája 's hiv tisztelője
A. Balogh Sámuel. mk.
Serkei ref. pred. 's M. t. akad. lev. tag.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

1145
1865

665/9. vettem nov. 19/1865.

Tisztelt Titoknok úr,
Igen tisztelt Barátom Uram,

A Sámueldíjra véleményem szerint, igen is, nem csak az 1863-ban, hanem a még múlt 1864-ben megjelent nyelvészi értekezések is vizsgálandók, s az első rangúak jutalmazandók, lehet.

A Gorove-díj 1859ben mívelődéstörténeti pályamunkákra íratott ki; 1861-ben szépirodalomra; 1863ban (feledékenységbe menvén, e helyett 1864-ben) erkölcstudományira; s így egy cyclus be levén fejezve; most, azaz 1865-ben a sor ismét a mívelődéstörténetet éri, „változó" kellvén egy tárgyról a másikra átmenni.

E végre úgy hiszem a nyelvtud. osztály (melyhez csatoltatott az irodalomtörténet is) s a történelmi osztály együtt volnának felszólítandók: adnának, közösen tanácskozva, kérdésjavaslatokat.

Igaz baráti tisztelettel a Titoknoknak
alázatos szolgája Toldy F.

nov. 17/65.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

1146/1865

Tekintetes tud. Akademia!

Miután az alulirt felsőbb mennyiségtani munkájának első része, kellő megbirálás után, a Tek. tud. Akademia által már el is fogadtatott, ugyanaz bátorkodik ide mellékelve, ezen tudománynak a második részét is aláterjeszteni; mely rész az egészleti hánylatot alkalmazásával együtt, valamint a változtatási hánylat alapelveit is tartalmazza magában. Alázatos kérelme az alulirtnak tehát oda irányúl, méltoztassék a Tek. tud. Akademia ezt a részt is birálat alá bocsátani, és ha méltónak találtatnék, annak nyomtatását minél előbb elrendelni.

Teljes tisztelettel maradván:

A Tekint. tud. Akademianak

Pest November hó 17-kén 1865

Alázatos szolgája
Petzval Ottó m.k.
Egyet. tanár és az Akadem.
r. tagja.

1147
1865

662/2 Vettem Nov. 17. 1865.

A

Tekintetes magyar tudományos Akademiához

Alazatos kérelme
a bent nevezettnek

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Birálat

Kánitz Ákos urnak a Varádics (Panacetum) nem körül tett tanulmányainak előleges kivonata felett.

Kánitz ur bevezető szavai szerint a Matricaria s az azzal rokon nemek ismételt tanulmányozásánál azt tapasztalta, miképp ama mesterfogások, mikkel a szerzők eme nemek jellemzésénél éltek, sehogy sem valának kielégitők, mert ha akár mily szervet használtak egy uj genus felállitásánál, mindig másképp kellett a fajokat csoportozniok. Kánitz ur nagy részét eme nemeknek egy nemnek tartja, legalább a mennyire fajai Magyarországban fordulnak elő. Ezen egy nem a Panacetum. Következik annak Kánitz ur felfogása szerinti körülirása. A körülirás képezi az előleges közlés lényegét, mig a többi rész a tágasb értelemben vett nem alá eső fajok átkeresztelt névsorából áll. A közlés végén K. Ur kijelenti, miképp a felsorolt fajok becséről és földrajzi elterjedéséről más helyen értekezend terjedelmesebben.

Kánitz ur Panacetumának körülirásánál Fenzlt követte, ki a bécsi állat- és növénytani társulat 1853^{iki} évkönyvében ismeretes nemek modosában értekezvén

1148
1865

Decandollenak Leucanthemum és Pyrethrum fajairól, a Tanacetum nemnek fogalmát szinte tágította s a szerint jellemezte. Kánitz Úr ezen jellemzést szóról szóra elfogadván azt, némi részben még tágasbra vette s ujból igazította, jelesen az acheniákra nézve. Ezen igazitás folytán Tanacetum alá tétetnek mind azon nemek, melyek Decandolle-nak Chrysanthemumféle csoportozatát képezik, a mennyiben fajai Magyarországban előfordulnak, név szerint Leucanthemum Tournefort, Matricaria Linné, Pyrethrum Gärtner, Chrysanthemum DeCandolle.

Ezen eljárás felett vitatkozni nem lehet, különösen nem a fenforgó esetben, hol az illető fajok különböző typusa mellett a virág- és gyümölcsszervek alkatában nagy összhangzás uralkodik, ugy hogy ~~[illegible]~~ az illető csoportban természetes nemekről szó nem lehet. Eléggé bizonyitják ezt a sok változtatások és igazitások, melyek Tournefort a nemek megalapitója óta, a Chrysanthemumféle csoportba tartozó nemekkel megkisértettek, a nélkül, hogy az illető fajok elrendezése helyesebbé vagy természetesebbé vált volna.

Nézetünk szerint K. W. igazitása szintoly mesterkélt mint a többi javitóké, sőt erőltetettnek is lehet venni, ha az acheniák jellemzését tekintjük, mely a legtarkább jellegek halmazából áll. A nemtől általában azt kivánjuk, hogy a benne foglalt fajoknak ideális képét adja, a fajoknak mintegy normálképét, melyben minden egyes fajra ráismerhetni. Ilyen képet hasztalan keressük K. W. Tanacetumában. — A jellegek értéke iránt a vélemények különbözők

lehetnek. A Tanacetumnak Fenzl és Kánitz által igazitott jellemzéséből kiderül, miképp a gyümölcs biztos nemi jellegeket nem nyújt. Fenzl azon felül kiemeli, miszerint a virágok sugaras vagy nem sugaras minőségétől vett jelleg szinte ingadozó. Ha ellenben azt nézzük, miképp a Tanacetum vulgare féle fajnál a virág nemsugaras mivolta a legállandóbb jellegnek mutatkozik; bátran lehet kérdezni, valjon nem szolgálhatna-e ezen állandó tulajdon ~~nemi fe~~ fenforgó esetben ~~ott~~ nemi jellegül, ha hozzá véretik a vaczok, mely állandóan domború, ~~a gyümölcs~~ az egyenlő alakú szegletes ~~gyümölcs~~ achéniák s a bóbita, mely rövid hártyás szegélyt képez. Sokan csakugyan így fogják fel a dolgot. Lessing példája szerint a szerzők nagyobb része az érintett jellegek nyomán a ~~Tanacetum~~ közönséges Tanacetumot az Artemisiákkal egy csoportba foglalják. Épp oly jellemzőnek mutatkozik a Matricaria Chamomilla fajnál ~~[illegible]~~ a kúpidomú, belül üres ~~vaczo~~ vaczok. Valjon az efféle jellegek elegendők-e nemek felállitására vagy nem, arról szabályok nem határoznak. A dolog eldöntése ily esetekben az illetők egyéni véleményétől függ.

Végre még egy másik körülményt is fel kell említenünk. Ha valamely nemet igazitani akarunk, véleményünk szerint ~~csak~~ okvetlen szükséges leend ~~[illegible]~~ valamennyi fajaikat számba venni, mert csak akkor leend a nem képzése tökéletes. Kánitz úr ellenkezően járt el, midőn csak is a ~~magy~~ Chrysanthemumféle csoport magyarországi fajait vette tekintetbe, egyedül azokra terjesztvén igazitásait. A fődolog mindig és mindenkor a fajok biztos meghatározása marad, Cuvier nyilatkozata szerint, ki Recherches sur les ossemens fossiles czimű epochális

munkájában azt mondja: „la détermination précise des espèces et de leur caractères distinctifs fait la première base sur laquelle toutes les récherches de l'histoire naturelle doivent être fondées."

Ha k. Ur jelen kivonatát ígérete szerint kiegészitendi, hozzá adván t. i. afelsorolt fajok becsét és növényföldrajzi elterjedését tárgyaló részt, akkor igen érdekes és becses munkát várhatunk, általánosan el lévén ismerve k. Ur nagy ügyessége és jártassága, valamint a növénytani irodalomban több izben tanusitott gazdag ismerete.

Pesten November 17ikén 1865.

Dorner József m. k.
mint biráló.
Gönczy Pál mk
mint biráló

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Tekintetes titoknok úr!

Kanitz Ágostnak, a Tanácsosnak nemrég írt értekezését, reá írott bírálatunkkal együtt, van szerencsém tisztelettel beküldeni, kérvén annak a legközelebbi term. tud. ülésben való felolvasását.

Tisztelettel maradván vagyok Pesten november 19kén 1865

Tekintetes titoknok úrnak . . .

alázatos szolgája
Gönczy Pál mk.

1

1149/1865

666/I. Pesten nov. 19. 1865.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

611/2. Érk. dec. 21. 1865.

Igen tisztelt titkár úr!

October 14-kéről kelt becses sorait
megkaptam, de betegségem miatt csak
ma válaszolhatok. Rajzolni tudok ugyan,
hanem a megfordított rajzoláshoz, mint
nyomatás végett a metszeteknél kell, nem
értek. Továbbá azt sem mondhatom, hogy
itt valamire való kőrajzoló lenne, – nálunk az
ilyen mesterek-, vagy művészeknek semmi
nyoma. Nincs tehát egyéb hátra, mint az,
hogy Rohn a könyvmetszeteket lehető legszebben
elkészítse. Ő remekül tud dolgozni ha akar,
s nála jobbat Magyarországon épen nem, miga-
kon kívül alig találhatnánk. Való, hogy az ilyen
metszetek sokba kerülnek, de ezen munkáknál
máskép nem lehet. Németországban hason-
ló rajzokat egyszerű folyóiratszerkesztők nem-
csak kőbe, hanem rézbe s acélba is metszetnek.

Végül nem mulaszthatom el azon kérést,
hogy értekezésem kiadása lehetőleg gyorsíttassék,
nehogy külföldi szorgalmas természetvizsgálók va-
lamelyike által megelőzettessem.

Kolozsvár 1865-ik nov. 19-én

őszinte tisztelője
Balogh Kálmán

1150/1865

Simonsich

669/2

Vettem nov. 20. 1865 ülésben.

Mélyen tisztelt,
Méltóságos Báró!

Egy incunabulumot és egy török irású könyvet van szerencsém Méltóságodnak tisztelettel át-küldeni.

E szerény ajándokkal nem rég elhalt édes atyáim könyvtárából a M. tudományos akadémiának akarok kedveskedni; méltóztassék azt oly szívesen venni, a mily jóakarattal adva van.

Buzgó tisztelettem kijelentése mellett vagyok,

Méltóságodnak

Bécs Nov. 14án 865

alázatos szolgája
Szalkovics Károly

1157/1865

Tekintetes Magyar Tudományos Academia!

Szellemi fejlődésünk, s az irodalom terén való előkészülésünk elő-mozdításául, az iskolai igazgatóság jóváhagyásával önképző társulatot alapitottunk.

Anyagi korlátolt helyzetünk az eszközök előteremtésére elégtelen.

Mire nézve mély alázattal esedezünk, más hasonnemű egyletek példáját követve a tek. Tud. Academia igazgatóságához az iránt; hogy a mennyiben könyvtára a jelenlegi rendezés alkalmával felesleges példányokkal bővölködnék, azokból alakitandó könyvtárunk részére, legyes tetszése szerént minket megajándékozni méltóztassék.

Lévén tisztelettel

Pest. 1865. Nov. 21.

A tek. Tud. Academia

alázatos szolgája
A pesti kath. kir. Főgymnasium
Önképző társulata.
Tagjai nevében
Várady Béla m.
egyleti titkár

1152
1865

675/I. Bem. nov. 22. 1865.

A

Tek. Magyar Tudományos Academiához

alázatos folyamodványa

A pesti helv. hitv. Főgymnasiumi ifjúság Önképző társulatának

A menyiben a tek. M. T. A. Könyvtára felesleges példányokkal rendelkeznék azokból folyamodó Önképző társulat Könyvtárának megajándékoztatásá-ért esedezik.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Tekintetes Titoknok Úr!

A m. t. Akademia ügy-rendének 91. pontja szerint 1865-ben (1859–1864-ről) a philosophiai munkák pályáz-nak a nagy és másod juta-lomért.

Ennélfogva jelentem a 92. pont értelmében, hogy „Ethika vagy Bölcsészeti Erkölcstan" czimü munkámmal (Pest, Heckenast, 1864) én is ba-torkodom mint pályázó föl-lépni.

Kérem tehát, méltóztassék erről a philosophiai osztályt minél előbb tudósitani.

Idézett Ethikám kiváló vo-násai abban állnak, hogy

1ör genetico-kritikai mód-szerben van irva; a minő ed-dig még meg nem jelent;

2or kerülve a száraz tárgya-lást s a homályos terminologiára alapitott okoskodást, nem csak tankönyv, hanem a müvelt nagy közönség által is élvezhető mun-ka;

3or hazai iróink nevezetes gondolatainak közbeszövése

által

által némileg nemzeti jelleg-
gel van fölruházva.

Tisztelettel maradván
Titoknok Urnak

Pesten novemb. 21én 1865

kész szolgája
Tellyesy
egyet. tanár és a m. t.
akad. l. tagja.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

1153
1865

Eure Excellenz!

Euer Excellenz haben die Gefertigten mit Schreiben vom 18. d. M. aufgefordert, „die J. D. Böhm'sche Sammlung zu besichtigen und über den eigentlichen Kunstwerth und wissenschaftlichen Werth der Sammlung Mittheilung zu machen", um eine Grundlage zu gewinnen für den am 30. Oktober ausgesprochenen Beschluß der ungarischen Akademie der Wissenschaften zu gewinnen, den Ankauf der zur Böhm'schen Verlassenschaft gehörigen archäologischen Sammlung für das ungarische Nationalmuseum aus Landesmitteln zu erwirken.

So sehr die Unterfertigten die Beschleunigung erkennen, mit der in dieser Angelegenheit sowol Euer Excellenz,

als der Herr Tavernicus von Ungarn, Freiherr von Sennyey zu Markte gegangen sind, so bedauern dieselben doch, die Thatsache constatiren zu müssen, daß nach dem gegenwärtigen Stande der Verlassenschaftsabhandlung der Ankauf der archäologischen Sammlung Böhms in Masse nicht möglich ist und ein ähnlicher Schritt mit Erfolg hätte vor beiläufig zwei Monaten geschehen müssen.

Die Unterfertigten haben sich an demselben Tage, wie ihnen von Euer Excellenz der ehrenhafte Auftrag zukam, mit dem Verlassenschaftscurator Dr. Carl Perlep ins Einvernehmen gesetzt. derselbe erklärte, daß, nachdem mit Zustimmung sämmtlicher Erben die Versteigerung der Sammlung am 4. Dezember d. J. in Folge eines mit dem Kunsthändler Posonyi abgeschlossenen Vertrages stattfinden wird, nach den österr. Gesetzen zur Modificirung der Licitations-Modalitäten

nicht bloß die Einwilligung
des Herrn Pozsonyi, sondern
auch die der sämmtlichen
Erben, von denen zwei
in England leben, und die
Bestätigung des Landesge-
richtes nöthig sei, sowie auch
seine eigene Zustimmung
als Vertreter der minder-
jährigen Erben. Diese
Zustimmung zu erreichen
sei innerhalb des kurzen
Termines absolut un-
möglich, abgesehen davon,
daß er im materiellen
Interesse der Erben sich
höchstwahrscheinlich hätte gegen
den Verkauf der Sammlung
en masse aussprechen müssen,
wenn ein solcher Antrag
rechtzeitig wäre gestellt
worden.

Aus dem den Unterfer-
tigten zugekommenen Auf-
trage ist übrigens nicht klar,
ob von denselben ihre
Abschätzung verlangt wird
über die ganze Kunstsamm-
lung J. D. Böhm's oder nur
über die siebente Abthei-
lung, Seite 147 bis 198 des

Katalogs, welche überschrieben
ist: „Antiken, Kunstgegenstände
des Mittelalters und der neueren
Zeit." Sehr gerne bereit
einen detaillirten und
motivirten Vorschlag ein-
zugehen, sobald die ungarische
Akademie sich über die
Objekte, welche sie anzukaufen
wünscht, entschieden haben
wird, und über die Ankaufs-
summe, über die sie verfügen
will, glauben dieselben sich
diesmal nur auf einige
wenige Bemerkungen be-
schränken zu müssen.
In der ganzen J. D. Böhm'schen
Sammlung gibt es kein
wirklich hervorragendes
Werk, das direkt oder
indirekt ungarischen
Ursprungs genannt werden
kann, hingegen eine Reihe
sehr ausgezeichneter, in
ihrer Art einziger Werke,
deren Besitz jedem Kabinete
der Welt zur Zierde ge-
reichen würde. Auf
mehrere dieser Werke
sollen bereits sehr hohe
Anbote vorhanden sein.

Trotzdem wäre sehr zu bedauern, wenn diese Werke in nicht österreichischen Besitz übergehen würden.
Aus der Abtheilung der Kupferstiche, Holzschnitte und Bücher einen Vorschlag zu machen, ist ganz unmöglich, da die Unterfertigten nicht im Stande sind zu beurtheilen, ob und in wie weit eine Ergänzung der Esterhazyschen Kupferstichsammlung wünschenswerth sei oder nicht. Auch sind dieselben nicht unterrichtet, ob es Absicht der ungarischen Akademie sei, auch Handzeichnungen, Miniaturen und Gemälde abzugeben. Sollte dies der Fall sein, so würden dieselben ihre Aufmerksamkeit auf ein Oelgemälde von Albrecht Dürer vom Jahre 1500, ein Oelgemälde von Martin Schön und mehrere Handzeichnungen von Rafael lenken.

Aus dem Kreise der antiken Bronzen sind es einige ägyptische und römische, aus den späteren Abtheilungen

für kirchliche Kunst nebst den
wundervollen Holzköpfen,
dem Relief aus der Holbein'schen
Zeit sind es noch mehrere
Holzskulpturen No 2176, 2177,
2187 des Katalogs, sowie 2070,
2075, 2077 aus der Abtheilung
der mittelalterlichen Bronzen,
und 2 kleine Büsten von
Messerschmidt No 2091, die mit
vollster Berechtigung empfohlen
werden können.

Indem die Unterfertigten
sich bereit erklären, jeden
weiteren bestimmt formulir-
ten Auftrag in der Beziehung
auszuführen, sobald die ver-
ehrliche Akademie sich über
die Wahl der Gegenstände
und über die Höhe der zu
verfügenden Summe ent-
schieden haben wird,
fühlen sich dieselben sehr
geehrt durch das in sie
gesetzte Vertrauen und
zeichnen sich in ausgezeich-
netster Hochachtung

Euer Excellenz

ergebenste

1154/1865

Edmund G Zichy

Wien am 22. November 1865.

Prof. R. v. Eitelberger

1558 / eln. érk. novb. 22. 865.

91412 / 65

Tekintetes Titoknok Ur!

Midőn én "Eszmék és Érzelmek" czímü munkámat el-
készitettem forró vágyat adtam
az Égnek, hogy sikerüljön oly mun-
kát előállitanom, melyben a haza
söt az egész emberiség javára
annyi hasznos és üdvös elv-
nét voltam képes közölni
És akkor tudtam meg hogy
nevezetes penzüsszeggel fo-
dorkodó igen gazdag atyám-
fiainak sikerült kilián
könyvárus urnál kivinni
azt, hogy egész év alatt
költői nagy müveimből
csak 3 példány teljend el:
Ennélfogva nehogy ezen má-
sodik munkám kellendő-
ségét

ffinte megállassuk a fondorlatokat; abbul ezen a

250 példányt megtartva 2750
példányt pedig ezeknek adtunk;
és nem azért hogy hiúságom
nak kedvezzek; nem is azért
hogy egynehány nyomorult forin
tal gazdagítsam az a kedvemért
és gyermekeimnek: de épen egy
ebül azért hogy ellenem oly meg
átalkodott gondolatokkal töre
kedő atyámfiai fondorlatai
fait megakasszam, és meg
akadályozzam azt hogy ma
gadé munkám is haszontala
nul heverjen a könyvárus
polcnál. Ekkor értesíttet
tem

ezen ajánlatom felöl Mltsgos B. Eötvös Józsel
Elnök Urat; kik nem csak készsé-
ges volt ajánlatomnak elfogad-
ni, de biztositani is kegyes volt
a felöl hogy ajánlásomat
már az Akademia javára
értékesiteni igyekezendik!
Azonban mi történt?!
Nem csupán az hogy egy kis
lapban sem történt em-
lités felajánlott mun-
kám felöl; de maga
hirdetményei által sem
értesült a közönség
hogy munkám megjelent,
s mi áron kapható?
Más városokba nem
könyvből példányok nem
küldettek

föltni több medgsa [tetten] könyvárusok kiadatai-
ban sem keletett munkámat fel-
tölni. Engedje meg a Tekintetes Ur
hogy nyiltan megvalljam, mi szerint
én azt hiszem, hogy ennyi méltányta-
lanságot nem önző czélok nélkül
követtek el ellenem. De ily méltány-
talanság csak egy ember ellenel
követett bün! mi még nem oly
nagy megrovandó bün: de egy
nemzetnek üdve, munkának
kellemességének fondorlatos
megakasztása már nem csak az ellen
dani; de a haza egy ember-
vesség orvosolhatatlanul elkövetett
Ennelfogva én most alá-
randókban
Zattal értesítem a Tekin-
tetes Urat hogy azon esetre
ha azt kívánják hogyan
e tárgyban a hírlapokban
felmesszo

halgat, akkor méltóztassanak ingyen fel-
ajánlott munkám felett a két
lapokban bár mi szigorú bí-
rálatokat közöltetni. A for-
alig képzelhető esetben ha
nem akadna oly szerkesztő
ki e tárgyban írt méltányos,
higgadt megjegyzéseit, s, [illegible]
gozott küzdelmeimet el-
fogadni nem akarná, ak-
kor én nem fogom kímél-
ni a költséget, és akkoron
ezen panaszomat a hírla-
pok hirdetményeiben közlö-
ném, még pedig a legterjedelmesebben.

Kiváló megkülönböztetett tisztelettel maradtam

Tekintetes Titoknok Úr

alázatos szolgája

[?] Szanda 18/VII 865.

Kéler Kálmán

674/1. Venem nov. 22. 1865.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

1155/1865

682/2 vettem nov. 27. 1865.

Tek. Titkár úr!

Gondolnám jobb lesz az Igazgató Tanács Tagjainak küldendő meghívókat Báró Eötvös Elnök úr társammal aláíratni, valahogy elkészítenék.

A' mi a' Böhm féle gyüjtemény dolgát illeti, kérem jelentse kegyed felhatalmazásomra az Akadémiának. Én még mielőtt minap Bécsbe menttem volna, egy napon, mellyen e' tárgy az Akadémiában megfordult,

értesítettem az ország Főtárnok-
mesterét az ügy állásáról, ajánlva
azt neki, és fölemlítve, hogy az
Akademia az iránt legközelebb fel-
terjesztést teend. Sajnálatomra
az országos pénztár jelenlegi
pénzviszonyáról nem vettem olly
értesítést, melly kilátást nyujt-
hatna arra, hogy egy illy, tetemes
összegbe kerülendő gyüjtemény most
vétethessen az ország számára eszkö-
zölhető. Bécsbe érkezve Gr.
Esterházy Móricz Minister
és Majláth György m. k.

udvari Cancellár Ő Nagyméltóságaiknál tet-
tem uggyan azon lépéseket és irányzá-
lépéseket, mint a' Főtárnokmesternél.
Megtekintvén magát a' gyüjteményt, a'
Böhm örökösök meghatalmazottjá-
tól értettem meg, hogy az árverés
határnapul Dec. 4ike van
kitűzve. Közlöttem a' körülményt
a' most említett Minister és Fő-
Cancellár urakkal – úgy Pestre
vissza jövve a' Főtárnokmesterrel
újra ajánlólag emlitésbe hozva
az ügyet. Azonban az iránt, vallyon
akkor még az ügy tárgyalás alá
volt véve a' H. Tanácsnál,

és azóta a' között mit történének
nincs tudomásom.

E' ügyben régenről, a' mi lehető
vala megtörténni. Legczélszerűbb volna
talán, ha az Akademia újból
felírna a' N. M. M. K. Helytartó
Tanácshoz.

Fogadja kegyed legigazabb
tiszteletem kifejezését

Dessewffy Emil

Szt Mihály Nov. 23.

1864.

1156
1865

Tekintetes Titoknok Úr!

A magyar Akademia, saját monumentális házának felavatási ünnepélyében résztvenni óhajtván, van szerencsém Tekintetes Uraságodat tisztelettel megkérni, miszerint idezárt művemet Elnök Úr Ő Méltóságának, szinte pártolólag, kezébe juttatni sziveskedjék, mert benne egy oly érdekes Vegyi menelem hű leirását mutatom fel, mely a hajdankor mythologiai képleteiből merítve, azokat, mint ugyan annyi, eddig ösmeretlen vegyi cselekvényeket, leplezi le! —

Ezen képletek alatt ugyanis tulajdonképen a fémeknek különféle oldásai, kötései, elemezései, a fémállomány azonosságának, gyakorlati igazolása, s több más vegyi járalmak, értelmezendők, — s miszerint röviden szabjam kisérő levelem tartalmát, fontosságukra vonatkozólag, elegendőnek vélem, Ovidius Methamorphosisának (: = vegyi változatok! :) zár szavaira hivatkozni, ki tartalom dús munkáját — nem ok nélkül — azon megdöbbentő strophaval fejezébe:

"Jamque opus peregi quod nec Jovis ira nec ignes,
"Nec sera poterit unquam abolere vetustas!"!

Összehasonlitva tehát a fémeknek tudományos szempontból vett jelen állását,

a

a minket mindenben túlszárnyalt ókorival,
s tekintve adataimnak ide vonatkozó, s álta-
lán régvárt érvényesitését; — valamint reményl-
ve közleményeimnek a tudós kar által méltány-
lólag leendő fogadtatását, őszinte óhajtásom oda
irányúl:

1.ör Miszerint leírt vegyőmenetelmemnek gyakorlati
kivitele — előbbi figyelmes és ismételt meg-
olvasása s betanulmányozása után! — illeté-
kes, óvatos, búvárlani, s lelkesülve tudni vágyó
kezekre bizatnék! —

2.or Miszerint eme vegyi cselekvény kivitelével
nagy gyülésileg megbizandók, a "Pesti Nap-
lóban" megneveztetnének! —

3.or Miszerint netaláni kételyeiket, avagy ki-
vánalmaikat, ugyan azon hírlapba iktatván,
azokra nékiek üzenendő levelemben, rög-
tön kellő felvilágositással szolgálhatnék! —

És 4.er Megszeghetlen óhajtásom, miszerint /: "a
haza mindenelőtt" :/ jeligés levelemben zárt
nevem, csak a kísérlet tökéletesen igazolt
gyakorlati érvényesitése után, lehetend /: fi-
gyelemmel beadványom 10. 11. 35. lapjaira :/ fel-
bontható! —

Mely óhajaimnak, a tudomány érdekébeni
teljesülendését biztonreménylve, maradt-
tam tökéletes tisztelettel

"A haza mindenelőtt"
Kölcsey

676/2 Érk. nov. 23. 1865.

Tekintetes
Arany János
Úrnak
mint a Magyar Tudo-
mányos Akademia
Titoknokának

Pesten

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Egy a Méltóságos
Elnök Úrhoz czímzett
's általa sajátkezüleg
felbontandó beadványnyal.

1157/1865

885 Vettem nov. 27. 1865.
I.

Nagyságod!

A gomag csak egyszer a postán hevert 6 holnap óta, akkor éppen a bányavárosokat utaztam meg s így vagy három hétig ki maradván, vissza tartották s így teljesen feledésbe jött.

Engedelmet kérek tehát az érettem tett fáradság miatt.

Midőn hálámat fejezném ki a jegyek iránti tudosíttásáért, a legmélyebb tisztelettel magamat k. kegyébe ajánlván, maradtam

Nagyságod

alázatos szolgája

Lugos Nob. 23

Nr. 1158/1865

[illegible]

1865 November 25én a' székesfehérvári takarékpénztár részéről tartott Választmányi ülés Jegyzőkönyvi kivonata.

144. A magyar tudományos Akadémiának f. hó 15én kelt meghívása következtében

ő

A választmány az Akadémia f. év december 11én tartandó ünnepélyes közülésének megnyitásán a' helybeli takarékpénztár képviselésével az intézet egyik igazgatóját és egy Választmányi tag urat megbízza; miről Akadémiai másod elnök úr értesítendő.

idősb Náméssy Ferenc
Igazgató.

Kiadta:
Gyalus Ferenc
s. j. titkár

1159
1865

Szplikály Nov 26. 865.

Kedves Szkalnitzky úr,

Mivel ma éppen reá érek, el fogok némiképen, mikor az Akademia megnyitásának némi részleteire vonatkoznak, mondani; mikor legyen kérem közölje Sennyeyvel és B. Eötvössel is.

Én úgy gondolom, előre kell gondoskodni arról, hogy az Igazgató Tanács ~~tagjai~~ és akademiai Tagok, kényelmesen és nem a' tömegeken keresztül juthatnának be a' helyökre ők. Talán legczélszerűbb volna, ha ők az Elnöki lépcsőn mennének fel, s a' kis terem és a' tagok gyülekező terméből — mellynek a' corridorra nyiló ajtaja, úgy a' physicai terem ugyan ide nyiló ajtaja lezárandók volnának, mennének a'

1160/1865

nagy terembe. Senki egyébaránt az Elnöki lépcsőn való felmenetel nem volna meg-engedendő. Különben nagy lenne a' confusio, teremeink elhagyatva lévén, 's bepiszkolva. Hogy ez így történjék arra nézve, rendelé-seket kell tenni, 's azokat foganatosítani is Természetes, hogy egy tudnia kell az Igaz-gató Tanács 's Akad. Tagjainak.

A' nagy publicum két részre oszlik. Kocsin jön vagy gyalog. A' gyalog jövők mind a' nagy vestibulum – a' kocsin jövők mind az Akademia utczából, a' kis ~~vestibulumon~~ vestibulumon keresztül jönnének. Senki a' gyalog jön – kivévén Akademiai és Igazgató tanácsi Tag – az Akademia utczából be nem bocsájtatnék. A' kocsik, az érkezőket a' kis vestibulum-ban levén, a' bérkapun keresztül mennének ki, 's a' Hochstrassében várnának – hol közöttük a' rendet Polizei vagy kapitány emberei tarta-nák fel. A' mint a' dolognak vége van, a' kocsik az Akademia utczából jönnének be a' kis ves-tibulum elibe, felvennék a' távozókat 's ismét a' Bérkapun keresztül távoznának. Mind ezeket tudatni, kellene a' [illegible] végén a' közönséggel is – 's pedig idejében 's több-ször is. –

Az ~~első~~ 1ö emelet, földszint, 's 2ik emelet corridorokra nyiló valamennyi ajtónak zárva kell lenni – a' kis terem, 's elnöki Bu-reaunak ajtaji, mellyek az Elnöki lépcső [illegible] felé nyilnak, [illegible] lezárandók ülés alatt, 's csak utána nyitandók ki, mikor mindenki távozik. Effectuire, tulaj-donképpen ahoz való számos edényekről gondoskodni kellene, ott az Elnöki Szoba

hóié mögött, – az ülés 3–3½ óráig eltart –
hogy az öreg urakat félre kell menni, hova
mennek?

Mind ezeket azért említem meg, mert fölteszem,
B. Eötvös elnöke a' megyeiek rendező Bizott-
ságnak. Egy órájában az effélék iránt egy Program
lenne talán kidolgozandó és közzé teendő – külön-
ben a' confusio. Hogy épületeink őrzése fog [illegible]
lasai, kérdésesek. Legjobb lenne talán, megengedni
egy kérés, hogy a' ki a' Eorja megnézhette – nem
dok lett a' László – azután nagyon őszre tetszés
gatásán, a' látogatási rendszer szaba-
lyozni kell. A' képtárt csak a' közülés után
nyitnám meg, ha a' Catalogusok készek – és
pedig egy héten át, naponta bizonyos órákban,
azontúl csak háromszor egy héten. A' közv-
tétla addig míg az nem (lett) [illegible] fenntartva, hogy az
olvasóterem a' közönségnek megnyittathatik,
nem bocsáthatnék kendűi. Ezeken is tudnia kel-
lene a' közönségnek annak idején.

Nem felejtettek kegyenek a' Hg Esterházy
czímere a' 2ik corridorban. Jó volna ott lennie,
ha a' Hg. eljöttél jönni. Hát a' Zattel féle ki
kölcsönzendő [illegible] dolga, hogy áll? közelebbről
többet, ha még eszembe jut valami. Igen tisztelettel
G. Dessewffy

1160/1865

Kivonat

az 1865. nov. 27-én tartott öszes akadémiai ülés jegyzőkönyvéből.

289. A föntebbi tárgygyal kapcsolatban fölemlíti a titoknok, hogy a Nyelvtudományi Osztály a jegyzőkönyv 165. szám alatt Kriza János székely népköltési gyüjteményét 60 példány, – a 258-dik szám alatt Kenessey Albert „Hajózási műszótárát" 50 példány megvétele által kivánván az akadémia részéről pártolatni; a 257-dik szám alatt pedig a „Kalevalának" Barna Ferdinánd általi fordítását az Akadémia költségén kiadandónak itélvén: ezeket is pártolólag az Igazgató Tanács elé terjesztetni határozta.

Jelen öszes ülés hozzájárult a Nyelvtudományi Osztály említett határozataihoz, s mind a három munkát ajánlja az Igazgató Tanácsnak, kérvén a költségek megszavazását.

Kiadta
Arany János
titoknok

1161/1865

Kivonat

az 1865. november 27-én tartott összes akadémiai ülés jegyzőkönyvéből.

290. Olvastatott Fehertói Molnár Jánosné Sztrokay Luiza asszonynak a mlgos elnökséghez intézett következő levele:

„Méltóságos Gróf, akadémiai elnök úr! A Tekintetes Akadémia igen tisztelt Bizottmánya részéről csekély alapitványom némi módositása iránt ismét elvetett, felszólittatásom folytán, van szerencsém végső szándékom és akaratomat egész tisztelettel ab-ban nyilvánitni, hogy az Alap- és Tős-alapitvány leveleimben kifejezett szándékomtól elállni, magam csekély részéről, okom nincsen.

„Ha azonban a Tekintetes Akadémia törvénytudományi Osztálya, melynek körébe tartozik ala-pitványom, azon módozatot, melyet én Alapitványi Nyilatkozataimban kifejezni s előadni jónak tar-tottam, bármi fontos okból egészen czélirányosnak – tekintve fajássayos körülményeinket – nem itélné, kész vagyok arra is reá állani, hogy: a tisztelt Aka-démia törvénytudományi Osztálya minden két évre a törvény és állam tudományok körébe tartozó vala-mely becsesebb pályamunkának készittetését, országszerte leheső szabad pályázás végett, az összes magyar jog tudósoknak, jó előre lett kihirdetés útján, oly-kép feladni méltóztassék, hogy az e szerint kitűzött két év alatt egészen az akadémiai szabályok szerint felbélyegzve beküldendő, s mindenekben az akadémiai ügyrend szerint más egyéb pályamunkák módjára kezelendő magyar munkálatok közül annak a-dassék ki az én alapitványombeli Sztrokay Antal féle 100 darab aranyjutalom, mely nem csak viszonylag

1162/1865

de saját belbecsénél fogva is, erre, az Akadémia törvénytudományi osztályának véleménye szerint méltónak, illetőleg legméltóbbnak, itéltetik.

„ Emellett veszem magunnak azt a szabadságot, hogy föntebbiekből, mint én hiszem, természetesen folyó következményűl még némiket érdekeljek, csupán azért, hogy ha bármi részben kivántatnék, ez érdembeni alapitói szándékom is tudva legyen. Úgy hiszem ugyanis, hogy:

„ A két módozat közötti választás már most tisztán és egyenesen a Tekintetes Akadémia bölcs elhatározásától függvén; a részletes intézkedés minden lehető bonyodalomnak jó előre elháritása a tisztelt törvénytudományi osztály teendői közé tartozik; világosan kijelentvén részemről, hogy annak ez érdembeni további intézkedéseiben megnyugvandom. Továbbá, hogy:

„ Bár melyiket válaszsza is a tisztelt Akadémia a kettő közűl, idővel s későbbi saját tetszése szerint a másikra is és ismételve is át- és visszatérhet. Sőt

„ Azon nem remélt de nem is lehetetlen esetre, ha hogy az Akadémia törvénytudományi osztálya számára eddig kiadni szokott 6 évkőri nagy jutalmát visszavonná: az én alapszándékom szerinti két évi jutalmazás akként történjék, mint Pótnyilatkozatomban kijelentém.

„ Jelenleg pedig a múlt időkörre pályafeladatot hirdetni már lehetetlen lévén: Alapitványom ideje ósa számitott két év alatt megjelent törvény- és államtudományi magyar munkák közűl nem csak viszonylag a legjobbnak, de magában is becsesnek az én alapitottam 100 arany jutalmat

ez első s ha úgy tetszik utolsó alkalommal kiadandónak vélem.

„Ha pedig ebben a tisztelt Akadémia részéről valami nehézség mutatkoznék, vagy erre érdemes munka nem találtatnék, az eddigi 120 db. arany kamat a tőkéhez kapcsoltassék.

„A korontkint tőkésítendő kamatmaradékból egybegyűlendő summára nézve kijelentem, hogy abba is belényugszom, hogy ez is a magyar törvénytudomány előmozditására s érdekében ugyan, mindazáltal a törvénytudományi osztály, illetőleg a Tekintetes Akadémiának egészen szabad rendelkezése szerint fordittassék. Tisztelettel maradván méltóságodnak Pest, nov. 24-én 1865. Sztrokay Luiza m. k. Tekertői Molnár Jánosné.

Az Akadémia méltó elismeréssel fogadja a tisztelt alapitó nőnek a bizottság ohajtása értelmében tett módositásait, s ezennel megbizza a törvénytudományi Osztályt, hogy dec. 6-án tartandó értekezletéből terjeszszen jelentést a nagy gyűlés elé, mit lehetne tenni az idő rövidsége miatt, hogy a tisztelt alapitó nő akarata a lefolyt két év alatt megjelent törvény és államtudományi munkák legkitűnőbbjének jutalmazása által teljesedésbe menjen; egyszersmind azonban, ez alapitói nyilatkozat tekintetbe vételével, bevárja e tárgyban kinevezett bizottsága véleményes jelentését.

Kiadta
Arany János
titoknok.

Lesrolay-alapítvány

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

688/9. Érk. nov. 30. 1865.

Tekintetes akadémiai titoknok úr!

Amint a Pol. Hetil. tegnapi számából értesültem az akadémiai bírá-
lók, kijátszatásom felől pályázat törtek; nem akarom a legjobbakban személyes
okokat fürkészni, melyek ezen útakat vezették, de egyben azt hiszem
a tekintetes akadémia részemről sem kívánhatja meg, hogy miután azt
kinyomatásra elfogadni nem szándékozik, még tovább vála lenni hagyjam,
miután hála Istennek elég német szaklap van melyben azt közölhetném.
Magyarországon először egy magyar szaklap hiányát, s belátom, hogy ily helyen
személyes ellenfeleimtől vádolt munkálatom kinyomatása által a ~~botani~~
botanikusok előtt a restitutio in integrumot elérhetném. Ezzel
arra kérném tekintetes uraságod kegyeskedné nekem kéziratom
minél előbb elküldeni, de egyben ráírni a praesentationeli napot, mi-
után most még kimondhatom, hogy öt nappal Pesten létem után, miu-
tán azt egy akadémiai tagnak a tekintetes akadémia elébe terjesztés
végett által adtam, egy bécsi barátom nekem egy elsőrangú küldött
melyben ő mindazt mit én állítottam kinyomatott.

A kézirat másolatát nem bírom különben nem terhelném
Tekintetes uraságod kérésemmel. — Ha a bírálatok másolatát
velem közölni kegyeskedné engem különösen lekötelezne. —

Bocsánatot kérvén hogy Tekintetes uraságod annyira el-
foglalt idejét igénybe kellett vennem, kérésem ismétlése
mellett maradok legmélyebb tisztelettel

Tekintetes titoknok úr

Bécs november 28án 1865.

alázatos szolgája

Kanitz Ágost
~~több tudományos~~ társulat rendes és levelező tagja
Bécs, Stadt Schottensteig 1.

1163/1865

Tekintetes Arany János úrnak mint a magyar tud.
Akadémia titkárának Pesten.

79 Vett. dec. 4. 1865.

Tisztelt Magyar Tudós társaság !!!

Alázatos kérésemmel meg kérem T. Magyar tudós társaságot; hogy mutan én ugytartom, ami valósággal ugy is van, hogy én igen szegény ágazatból való vagyok: de miért vagyok hát szegény, és a szegénység alatt mit értseg nem tudom fel fogni; mert hiszen az pap: is mindég azt Predikálja, hogya szegényeké az mennyek Országa: vagy hogy az szegény név alat; azt értsemé, hogy az Világiakban nem duskáskodhatom, vagy nem ehetek, vagy nem ihatok, vagy nem pazérolhatok ugy mindent, amint nékem tetzek; vagy hogy fáradsággal keresem az én testemnek táplálására való kenyeret ez gyarló világban azt nem tudom; mert hiszen bármiljen nyomoruság, szegénység veszi körül az embert; egyedül csak az Istenben bizünk és ő bene vetjük reménységünket, semmi képpen nem hágy el bennünket,

Demivel hogy az mindenható Isten; Országunk Felett az Termeszetet olyan szük áldással áldotta meg egykoron; mej szük termés; mint minékünk gyarló embereknek egyedül tanitásunkra volt; és mivel hogy mi, szegény emberek, hogy éhel el ne vesszünk; és minket mint Magyar Országi Embereket; az Kül Földi Emberek Atyai képpen segitették mint felebarátjokat, élet segitséggel; mej segitséget azoknak az tiszta szivü embereknek; jótékonyságukat ki sem magyarazhatjuk, mi, mint szegény emberek. De mutan olyan emberek kerültek, vagy talán még mostis kerülne az Országban; hogy azon jótékonyságot vagy élet segitséget s----- --- ugy adván ki magokat; melyet megkel adni, s meg is adjuk az utólsó krajcárig mert hiszen a ki, ezt reánk atda, azokra az emberekre is reájok adhatja akik azt magoknak tulajdonitották, hogy ha az embernek igaz lágy szive van, ember társához vagy felebarátjához, ambár ha szegény is, bizonnyára mondom sok igaz és tiszta szivnek fáj! fáj! és fajdálmas, mejen igen sokszor zokogtam.

Demindenek felett meg kérem mint egy vándorló, és bujdos férfiu Tisztelt Magyar tudos Társaságot s meg kérem alázatos szivvel ne nehezteljenek én reám mint egy éretlen gyümölcsre e világban ezen irásomért; mert mutan az Természetnek bölcsességéből; józan okos gondolattal lassanként kimeritém azon Tudománt; mej az Természetbe minden megvan; de mutan hogy szegény vagyok. semmi képpen megnem tehetem az magam tehetségéből, hogy azokat az részeket elő álitsam; mejek szükségesek rajzomhoz hogy mutan 12 itze viz fel emel 30 mását, és szinte 12 itze viz fel taszit 24 itze vizet, mely 24 itze viz mid az 30 mását mind az 24 itze vizet; ami az ő természetivel megegyez, bátran, és fojvást forgatja és taszitja, és ezen tudománynak elkészitésére önön ajánlom magamat

Én ugyan rajzomba tökéletesnek találtam az én elveim szerint, mely rajzomnak megvalósítására, bátorkodjamé T. Magyar tudós társaság előtt megállani; mert én szegény embernek fija vagyok, és azon erő mejet az én elveim szerent számitottam igen igen sok mejnek végit nem lehet találni, mert valamint az Tengernek vize mérhetetlen, ugy ennekis ereje kiszámithatatlan

Továbbá pedig mint egy szegény sorsba esendő Atyámnak gyermeke vagyok ki az tanodából mint négy év multával, nem az én akaratommal hanem az én Édes Atyámnak akaratjából maradtam el: és én választám magamnak kés, művészeti Mesterséget.

És mindenek felett fel kérem Tisztelt Magyar Tudós Társaságot, mint szegény bátortalan gyenge szivü, bátorkodjamé, én, önök előtt megallani.

Mert én igen bátortalan gyenge szivü vagyok
Az elmeimnek gondolatja igen mejek's nagyok
De az tudománynak tudományában, tanulatlan, 's tudatlan vagyok
Aki által bátottalan szivem, 's nyelvem nem szolhatok.
Az tanodába csak négy évekig jártam
Az idő szakban szivesen (örömmel) tanultam
A tanitom szavát figyellel kisértem halgattam
'S annak oktatását szivembe be tettem 's bezártam,
És midőn a tanodából sziv zokogva elmaradtam,
A mit mind ekoráig, szivemből fajlaltam
De mindenek felett Édes Atyám akaratja volt nem enyim
A kit mind ekoráig szivem ből fajlalok, tanuló társaim

Kelt Szentesen November 28dik napján 865dik évben

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Alázatos arczal és cselekedettel állok, Tisztelt Magy. Tud. Társ. előtt

1164 / 1865

Bajkai Ferencz mk

Méltóságos Báró másod Elnök Úr!

Igen terhes anyagi körülményeim miatt nem vehetvén részt a magyar tudományos Akademia palotájának diszes megnyitása alkalmá-val tartandó gyülésekben, mély tiszteletttel felkérem Méltóságodat, méltóztassék engem ezen szomoru körülményeimnél fogva ke-gyesen, az azokkai részvételtől fölmenteni.

Ki egyébiránt álandó mély tisztelettel maradok

Kassán, november hó 28án 1865

Méltóságos másod Elnök Úrnak

alázatos szolgája
Korponay János
lev. tag.

1165/1865

Méltóságos

Vásárosnaményi Báró Eötvös József úrnak,
a magyar tud: Academia másod Elnöké-
nek. stb.

Magyar academiai palota. Pesten.

PESTH 10 11 ABENDS

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

719/I.

336
főisp.

Fejér megye Főispánjától

Tekintetes Ur!

Szabad kir. Székes-Fejérvár városa polgármesterének f. é. November 20^{ról} 338 sz. a. kelt jelentéséből örömmel értesültem, miszerint ezen városi Közönség, 1860^{ik} évben elvállalt hazafiui kötelmének eleget téve, a' magyar Akademia palotájának épitésére ajánlott 3000. oszt: ért: forintnyi öszveget az Akademia pénztárába folyó hó 16^{án} lefizette; különös megelégedésemre szolgálván, hogy e részbeni törekvéseim kivánt sikert arathattak, és ezzel tisztemben a' magyar Akademia iránti nagybecsü személyes viszonyomnak is megfelelőleg járhattam el.

Miről midőn Tekintetes Urat folyó hó 10^{ről} kelt becses felhivása folytán értesiteném, őszinte tiszteletem nyilatkozatával vagyok.

Sz. Fejérvárott November 26^{án} 865

Lőgyényi [illegible]

1166
1865

Tekintetes Hinka Jósef Urnak, a' magyar tudományos Akademia Ügyészének

3/13

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Pest Nov. 28
1865

Tisztelt Barátom!

4ik évnegyedi illetményedet (500 ft) Emődy úr hozandja a nyugtával együtt. – A Ferdinánd illető kérdésre nézve én sem tudok többet, mint a báró; – mert ez bizony nem magánjogi kérdés, s talán inkább ugy a Senat intézendő el, a mint a szokás tartja.

Ölel (indulófélben)

igaz híved
Toldy

1167/1865

Tek. Arany János úrnak

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Bírálói Jelentés
Lucanus Pharsaliája fordításairól
a T. Magyar Tud. Academiához.

A' kilenc pályamunka közül, ha arról van szó, melyik jutalmaztassék és adassék ki az Akadémia neve alatt, nézetem szerint csak három közt lehet választás. Ez azonban nem azt teszi, hogy a többi semmit sem érne, egészen gond nélkül készülten munka volna; sőt lehetetlen nem sajnálni a rájok vesztegetett sok erőt és időt, annyi teendőink mellett, — lehetetlen nem fájlalni az itt-ott sikerült részleteket, melyeknek hihetően örökre veszni kell. Mert sok egyes sikerült részlet, sok gondosan s helyesen áttett szakasz találtatik a leggyengébbekben is, — melyek a legjobb s egyedül kiadásra bocsátandó dolgozatnak is — ha átvenni lehetne — előnyére szolgálnának. — De mégis hat mű, akár a tartalom felfogását, átértését, — akár a költői nyelvezetet tekintsük, nem olyan, hogy az Akadémia által jutalmazandónak vagy kiadhatónak vélhessük.

De a három legjobb, vagy eléggé jó munka között is melyik legyen elfogadandó és koszorúzandó: legalább előttem igen nehéz kérdés. Mert ezek közül sem mondhatni egyikét is hibátlannak, vagy hogy kevesebbet mondjak, oly sikerültnek, hogy ellenök lényeges kifogást ne kelljen tennünk. Egyikét sem tartom oly érdeműnek, mint az Iliász Szabó István, vagy Virgilius B. Szabó-féle fordításait. Önként hallgatok Költeink fordítási töredékéről és Kenesy dolgozatáról.

Ugyanis

I. A' II számú („Fortes creantur etc.") többnyire jó magyaros, erőltetés nélküli, értelmes elég síma szép és hangzatos nyelvével, — a tartalom velejének jó felfogásával, s hű visszaadásával, — azon gonddal, melyet a szöveghez csatolt folytonos értelmező jegyzetek, az egyszerű és felületes — úgy vélem Pierron irodalomtörténete után készült — de a szükségesnél jóval felülhaladó kis Előbeszéd által tanusít, oly gyarlóságokat köt egybe, mely komoly fontolásra sőt aggodalomra indít.

A' tartalom részleteivel gyakran önkényesen bánik. Néhol figyelemre méltó mondatot, verssort is kifejezéseket kihagy, — mire elég legyen például a VI: 142. 143. és VII: 330. 331. versekre utalnom.

Még több példáját találjuk benne a prózai hosszúságnak, értelmetlen kifejezések bekövetkeztének. Így a VII könyvben kétszer is: már most nagy kérdés, — csak az a kérdés — veszi igénybe. Így VII. 239 (fordító szerint) 495, 564, 966. — VIII: 545 tönkre silányítson IX: 339. 665. 666. És másutt több helyett.

A görög vagy római nevek eredeti mértékére nem sokat ügyel az sem ez sem a több pályamű. Mondatik: Antĕnor, Ĭtalia, Cĕres, Jŭpiter, Pēlūsĭăcum Cătŏ, Cătŏnak stb.

A jóslár (miért e helyett: jósló?) lajha (lanyha) nyosoló és még egyéb ily szó, — a tán leírási hibául tekintendő kitár, rótak s néhány ilyes: ezeket fontosságú dolognak tekintetből, valamint tán az is, hogy a verssorok száma minden könyvben többre megy az eredetinél — ha egy pár könyvet kivesszük. Így az I Könyv

Sorszáma

sorszáma az eredetiben 690, itt 725, a II ered. 736, itt 791. a III ered. 762 itt 759(!) a IV. eredetileg 824, itt 856. s így tovább.

Néhol értelmetlen homályosságra is akadunk, mint VIII: 524. 525.

II Másik pályamű, mely amazzal versenyezhet a III számú („Hő szerelemtől stb") Ennek ajánló tulajdonai: a tömött, classicai ízlésű és tanulságú s gyakran igen correct versforma, a tartalom részletesebb és mégis megfelelő rövidséggel visszaadása, az e körüli nagyobb gond és ügyesség, – Lucanus sententiáinak, kivált némely jeles beszédeinek sok helyt természetes pathossal s jól sikerült visszaadása, az alkalmas, nép és költői szinezetű szók bősége, azon csín, kedvesség és – hogy úgy nevezzem, zenei, mely egy részén érezhető, úgy hogy e fordítás jelentékeny részét élvezet s az abból való gyönyörködés nélkül nem olvashatni.

De nagy hibája az egyenlőtlenség. Úgy tetszik nekem, hogy az elsőbb könyvekben tapasztalható s az élvezhető – bár itt sem mindig egyenlő – előadása jelentékenyen utóbb, például a VI Könyvben alább száll, – úgy hogy e tájon és utóbb már igen gyenge részeket találhatni. Az eredetihez való hűségből adja azt – olykor még római költőnél is túlságos – inversióit, igen nehéz értelmű, s csak félig kifejezett mondatait, mesterkélt rövidségét. Így az eredeti iránti hűsége hűtlenséggé válik. Szavait, mondatait adja; értelmét, szellemét nem. – A szóhűség és mértékének kedvéért – egy pár csonka sorára talán leírási hiba adott alkalmat – hézagpótló szókat alkalmaz, új szókat csinál s a magyar nyelven többféleképp erőszakot tesz.

Hézagpótló szót mutat fel a VI: 37. (azt) V: 255 (lesz, mi az értelmet is elferdíti) VI: 779 (csak) IV: 784 (már) stb.

Olyan erőltetett inversio minő a IV: 22, 23. VI: 614, 615-ben található, igen számos, és mondhatni a munka nevezetes részét elég teszik nehézkessé, – oly olvasóra nézve, ki a latin költői jól szórendének mesterkéltségével s újabb nyelvek állapotjához képest, mondhatni, természetellenességével megismerkedve és beleélve nincs.

A nyelven erőszakot tesz. Majd egyes szókat csinál: ússzmű, szállmű, háromhegy (tridens = szigony) háromb (tripos) mely szó egyébiránt nem itt tűnik fel először, – gyakorda (gymnasium) zatt (termeket, megszemélyesítve, s a szép lelkű Vajda Péter boldogtalan) szava, mely nem érdemli, hogy alkotóját túlélje, – elött, eladdig igen gyakran. – Nyelvtörvény és nyelvszellem ellen vétenek ama, sem régibb nyelvünk, sem tájbeszédeink szókincsében fel nem található, abban meg sem férhető, törvénytelenül és késön különös alakok: csattanda vehetendne (több ilyes fordul elő fennebbi munkában is.) használata által. Az ilyes hangzatában rút, költeményben utálatos. Ennyire a költői szabadság sem adhat jogot. Horatius csak az elavult, vagy népies, vagy meglevő anyagból szokásos módon csinált új szókat engedi meg; de új hajlításmódot vagy új organismot csinálását maga sem tűrte, – de épp ezt sem is érné fel. Elviselnénk ki Vajda zattyát, Kazinczy egykori csány-ját (= erény. l. Hafiz Múlatságok 1824) vagy rényét, vagy Helmeczy tsajonját használná; épen úgy elviselhetni ennek is. – Végre alacsony eredetű s jobb ízlés elleni szókat is használ: porom áru (nem magyar) bőrkolompos, kofa, persze, supranyaláb (fasces!) csapinó (lejtő) mara (zurmara) s nehány értelmetlen szót: kajta csapás (részrehajló, ferde) szeden (mint: hiszen, te ezen) pacnövedék stb.

III Figyelemre méltó még egy harmadik, a VII számú („Le plus grand événement" stb) pályamunka is. Ennek mindig magyaros, egyszerű s erőltetés és dagály nélküli stílja amaznak felülhaladni látszik. Hűsége az eredetinek gondolataihoz, szó- és sormennyiségéhez nem igen

eféle kifogás alá. Néhol oly keresetten áll elő egyes mondatai, versei, beszédfalatai, sőt az eredeti-nek némely képeit, figuráit rhythmusait is, – és oly kevés benne a szó- vagy constructio érül-tetés, a mérték kedvéen való pótolgatás, tölderás: hogy hajlandók volnánk amaz felett ajánlani. De van oly gyengesége, a miért nem lehet. Tudniillik egyszerűsége igen gyak-ran ízetlenséggé, lapos prózaisággá sőt idomtalansággá lesz. Oly helyt Lucanus válasz-tékosságát, tömörségét, költői szavainak kifejezésének erőteljességét, képességét nem csak el-érni de közelíteni sem tudja. L. Mirdaját – mely, ha erőlködve, kiáltozva, hadonázva, de pedibus manibusque obnixe omnia agendo, de csak ugyan magasan szálldog – nem követhetvén, letárgyja. S ez áll a munka nagy részéről. – Lássuk ezen észrevételt igazolva példákkal, a IX. Könyvből csupán:

47. v. Rohanó diadalmas rémületessé tett mindent. – 63. Egyszerűség (halotti pompa, ékesség vagy ünnepély). – 63. v. memphisi kézinek adója bánja halotti ott (bánja a hólt tetteméé (manes) vagy árnyait, hogy egyiptomi idegen tartja halotti ünnepélyét). – 180. v. fölesen gyulado semelvény (rogus). – 194. v. önálló kormány-zat (sendlus). – Köntös mindenütt = toga. Igaz, hogy köntöst – Kantus – köntös kosz-tü persa ruhát – Kaftán – s így a sagummal ellentétben tógát jelenthetne, – de nem jelent; mert a köz szokás akármely felső ruhát is érti rajta. – 265. v. ptolemaeusi lom (munus) – 316. v. időtere nap sugárit jobban beleártja (damnosum radio admovere aërem). – 366. v. tigerek sikereitől (nemori laborem aufert). – 399. v. önvesedelmeskes kémlelgetését önyémmel (ahol hasonlítgatások férjének), – 401. v. Dől ki midőn stb. értelem és ízetlen. Olyan a 421 v. ben, s köv. – úgy a 422 a mi deréikkel, 429-ben takarítsunk, – 436. v. választ tán e helyett: válágkorik, 445 v. tengerözi félsze, – 455. v. ormát nem bonyja ki forgatagának, – 491. v. csodálatos egy tüneménye veszélynek. 498 v. széldúlta teges a község szabadíja stb.

Az a névelő gyakori elhagyását alig ha önmagában s a régi magyar szólás után szabálul nem tűrénék. Néhol munka az látszanék, hogy „Kezső” bír ismerettel a régi magyar szólásról. De itt legalább – nézetem szerint – emez uránásos nem sikerült. Az ezről bárhol is megírva található szabályoktól nem tudnám nézetemet igazolni; de ha Sz. vagy bárki a nép mondókáit, verseit és a régibb például a XVII. századbeli jó magyar írók gyakorlatát egybe veszendi: ~~elégmonda~~ – s kivált ha meggondolja, hogy XVII. szá-zadbeli u. n. semeteránt, mert a kép prózáju érvényt, sem mindenben követendők: el fogadja elvemet hogy a mai költői nyelvben ég s más ily szók előtt nem mindig hagyhatni el a névelőt, valahányszor az író úgy látja jónak, vagy kényelmesnek.

A IX. könyvben 709 s köv. versekben elő forduló magyar kígyónevek figyelmet és méltánylást érdemlenek. A másik fordító meghagyta a görög neveket s ennek – nálunk – én úgy értem – nevébe élvezhető.

Bevallom hogy e mű e gyengeségei mellett is fájdalommal mondom ki hogy kiadhatónak nem vélem. Így vagyok a IX. számúval is. S nem kevésé nehéz azt is nyilat-koztatnom, mit akarok, hogy a jutalom a II. számú dolgozatnak adassék. De egy tekintet győz, melyet itt végül meg kell említenem.

Az a közönség, melynek ma Lucanus fordítása adandó, egészen más mint az volt, mely-nek Baróti Szabó vagy Kazinczy vagy még később is Tusnici és Szabó István dolgoztak. Akkor még az iskolai ifjúság, s a latin költők iskolájában képződött művelteb is a Kazinczy

4 … ellen is külön … ismerem meg

Kazinczy aesthetikai elveit valló írók és élvezők tették a közönséget. Akkor még a szépen hangzó költői kifejezéseknek a szép hangzásért elengedtük a tartalmatlanságot, vagy a nehezen érthető tartalmat, ~~vagy~~ a nehézkes phrasisok héját érezsük is szerettük is megérteni az eszméért. Nem vettük rosz néven, hogy Berzsenyi Fémesőjében vagy a Honszeretetben (járatlan utakon stb) vagy a Fóti Dalban néhány igen nehéz kifejezés van... Az újonnan alakúlt szép költői nyelvezetben gyönyörködtünk, mint a beszélni kezdő gyermek az alig elkezdett szó-művészkedésben. Most a közönség ezeni kíván is a költőktől a legtisztább és művészileg legszebb stylt is eléri, csakhogy gondolatát ~~[illegible]~~ megértheti. Sőt igen is művésziesen költői stylbe szorva, mindenről visszariadna mi nehézkes, homályos vagy mesterkélt modora ~~miatt~~ csak kínnal és önmegtagadással volna élvezhető. Pararbitlem amat Venerem. (Hor.) Ezzel fogva ha eme fordítás nem néhány iskolai férfinak vagy ifjúnak, – nem néhány 1830 előtti növendéknek, hanem nagyobb közönségnek adandó, csak azon simább és egyszerűbb, bár kosmadalmas nyelvű átdolgozás ér célt, melyet a fennebb (1. szám alatt) ismertetem. (A II. sz. pályamű)

De ez is csak komoly, a mások és magam által adott irányban – és nem csupán az itt kijelelt egyes hibákra terjeszkedő – átjavítás mellett adassék ki. – Ez alázatos véleményem.

Kelt Debrecenben Novemb. 28. 1864.

Imre Sándor tanár
a m. tud. akadémia lev. tagja.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

fennebbi pályaművekben irónnal található jegyzetek, aláhuzások nem tőlem valók.

1168
1865

Méltóságos Báró!
Akademiai másod Elnök ur!

Nagy örömmel értesültem Méltóságodnak folyó hó 15. és 24. kelt nagybecsü soraiból, hogy a magyar tudományos akademia, ujonnan épült diszes palotáját, folyó évi december 11. napján tartandó ünnepélyes közülése által megnyittandja, melyre Méltóságod engem is meghivni szives volt. Diszét képezendi állandóan hazánknak, e nagyszerü hajlék, melyben jövőre zavartalanabbul folytathatja az akademia tudományos müködéseit. Sajnálom, hogy gyöngélkedésem miatt, ezen ünnepélyes közülésre nem jelenhetek meg, mit ezennel Méltóságodnak bejelentvén, kitünő tisztelettel vagyok

Méltóságodnak

Bécs, november 28. 1865.

alázatos szolgája
H. Batthyáni Fülöp

1169/1865

Tekintetes Igazgató Tanács!

A Kisfaludy Társaság, elfoglalván a Magyar Tudományos Akadémia Igazgató Tanácsa kegyességéből az akadémiai palotában számára épült külön termet, ma tartotta itt első ülését s ezen első ülés első határozata az lön, hogy a Társaság forró hálaját nyilvánitsa a mélyen tisztelt Igazgató Tanácsnak e nagyszerü ajándékért. Ez ajándék ugyan még eddig nem végleges és teljes, a mennyiben a Tekintetes Igazgató Tanács egyfelől fentartotta magának, hogy jövőben az Akadémia saját czéljaira rendelkezhessék a teremmel, másfelől pedig arra kötelezte a Kisfaludy Társaságot, hogy a terem használatában a M. K. Természettudományi Társulatot is részesitse; de a Kisfaludy Társaság, mely magából a M. T. Akadémiából származva, ennek, születése óta, mindig kedves leánya volt, és az ő védszárnyai alatt növekedett, azon édes reménynyel kecsegteti magát, hogy az Akadémia ezentul is folyvást anyai oltalmában fogja őt tartani, saját czéljai egyikét látván valósitva a Kisfaludy Társaság üdvös működésében, saját

/.

testének tagját látván ezen Társaságban, mely-
nek – alapszabályai 35. §-a értelmében –
eshetőleg örököse is.

Midőn tehát a M. T. Akadémia tekintetes Igazgató Tanácsának a Kisfaludy Társaság termeért legforróbb hálánkat nyilvánitjuk, ajánljuk egyszersmind Társaságunkat a mélyen tisztelt Igazgató Tanács további kegyes pártfogásába.

Kelt Pesten a Kisfaludy Társaságnak 1865-ik évi november 29-kén tartott havi üléséből.

Toldy Ferencz
Elnök

Greguss Ágost
titkár

1170
1865

1865. dec. 11.
Igazg. ülés
Lománya

698/9. Vessau dec. 2. 1865.

A Magyar Tudományos Akadémia
Tekintetes Igazgató Tanácsának

Pesten.

Vindobonæ XXVII die Decembri (St. Gr.) MDCCCLXV
(Windobona = Bécs)

Vires Honore ac Nomine Illustrissimi!

Alma Academia Hungarica, ut litterarum studio se expeditius tradet e domicilio conducto, in quo contractius habitabat, opportunam Sedem, quæ diu in votis erat, in proprias aedes munificentia publica, diu cognita (esméretes), nuper exstructas transtulit: per me Novitas diu desiderata; sed, lamentabili dictu, propter ~~valetudinem~~ debilem meam, non possum accipere vostram gratissimam et honorificam Invitationem et ad solemnem Inaugurationem – pulcherrimi Aedificii – felséges Palota – presens essere.

Neket penz es Szabadzag kelle. El-bizni magat valamiben. Boldog Békesseg! Nem Hortyogni! Halo-Süveg elvetni! Ditsö, dus, vilagos, fenyes Drága-kö kelj, ékesitjel, meligetjel, ingerljel, és villamljel! Leg kissebb Kettségem sints benne. Sötétség volatok mendig ki! Elö-menetel, Elö-menetel mendig idövel! Eljen!!

Cum magna Reverentia

Devotissimus Compater

Ami Boué Dr Med.

Magyar Tudomanyos Akademia Tagul

1171.
1865

687/9. Venezia nov. 30. 1865.

Ami Boué üdvözlő iratot küld

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Méltóságos másodelnök úr!

Van szerencsém tudatni Méltóságoddal: miszerint a' magyar tudományos Akadémiának f. h. 15-én kelt becses felhivása következtében, a' Székes-Fehérvári tanitóképezdei Választmány a' f. év dec. 11-ki ünnepélyes közülés megnyitásán leendő képviseléssel id. Némesy Ferencz igazgató és Say Victor választmányi tag urakat megbizta.

Hazafiui tiszteletem kijelentése mellett maradván

Méltóságos alelnök urnak

Szfehérvárott Nov. 1865

alázatos szolgája:

Szplényi Henrik
elnök

1172
1865

114/65

Méltóságos báró Eötvös József urnak
a' magyar tud. Akademia másodelnökének
illetőleg

Pesten

PEST 3

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

721/9.

No 918

KAISERLICH-KÖNIGLICHE GEOLOGISCHE REICHSANSTALT.

Mit dem lebhaftesten Theilnahme begrüßt die gefertigte Direktion die Nachricht von der erhebenden Feier der Einweihung des neuen Akademie Palastes am 11. Dezember l. J. und beehrt sich ihren verbindlichsten Dank für die freundliche Einladung zur Theilnahme an diesem Feste zu erstatten.

Gebrauch machend von dieser Einladung werden der k. k. Bergrath und Chefgeolog der k. k. geologischen Reichsanstalt Herr Franz Foetterle, und Herr Wilhelm Klein, gegenwärtig an der Anstalt in Verwendung, als offizielle Vertreter unserer Anstalt bei der Feier erscheinen. Sie werden nicht verfehlen, Einem Hochverehrlichen Präsidium unsere aufrichtigsten Glückwünsche darzubringen für die glückliche Erreichung eines lange angestrebten Zieles, und neuerdings dem Gefühle der innigsten Sympathie Ausdruck zu verleihen mit welcher wir dem Aufschwunge wissenschaftlicher Thätigkeit in Ungarn folgen.

Die Direktion der k. k. geologischen Reichsanstalt.
Wien am 1. Dezember 1865.

In Beurlaubung des Herrn Direktors

Franz Ritt. v. Hauer
k. k. Bergrath

1173/1865

An das Hochverehrliche Präsidium
der k. ungarischen Akademie der Wissenschaften
in Pest.

714/9. Érk. dec. 7. 1865.

Cs. k. birodalmi földtani
Intézet Bécs

Örömmel üdvözli a palota meg-
nyitását, köszöni a meghivást
és jelenti hogy tagjai közül
Foetterle és Klein urakat
küldi képviselőinek az ünne-
pélyre.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

1865. Oct. 30-tól 1865. Nov. 27-dik napjaig a magyar tud. Akadémiához a következő ajándék-, csere-, s köteles példányok érkeztek:

I. Társulatoktól:

1. Société de Physique et d' Histoire naturelle. Genève. Mémoires de la Société sat. Tom. XVIII. P. I.
2. Szerb tudós Társaság. Belgrád. a. Glasnik. XVI. XVII. XVIII. b. Spomenici srbski iz Dubrovačke Archive II. c. B. Kraljević: Prepiska o Uniji.
3. Germanisches Museum. Nürnberg. Anzeiger für Kunde der deutschen Vorzeit. Neue Folge. XII-ter Jahrg. Nr. 9.
4. Maticza irod. társulat. Ujvidék. A "Maticza" folyóirat 1. [3.] száma.
5. Historisch-statistische Section der k. k. mähr. schles. Gesellschaft für Ackerbau, Natur- und Landeskunde. Brünn. a. Karl von Zierotin und seine Zeit. b. Monumenta rerum Bohemico-Moravicarum. Sect. I. Pars I. c. Monumenta rerum Bohemico-Moravicarum. Sect. II. Liber I. d. Historische Literatur-Geschichte von Mähren und Öster. Schlesien. e. Chronik der Orte Seelowitz und Pohrlitz. f. Zur Geschichte des Glaubens an Zauberer, Hexen und Vampyre in Mähren. g. Geschichte der Verkehrs-Anstalten in Mähren. h. Schriften der Historisch-Statistischen Section sat. B. VII. VIII. X. XI. XII. XIII. XIV.
6. Kais. Akademie der Wissenschaften. Bécs. Értesitője. 1865. Nro 24. 25.
7. Főiskolai Igazgatóság. Sárospatak. a. Heiszler: Egyháztört. Kézikönyv I. II. b. Heiszler: A magyar egyházi reformatio vázlata. c. A keresztyénség és ker. egyház története. d. A sárospataki ref. főiskola háromszázados ünnepe. e. Népiskolai tanterv a Tiszán inneni helv. hitv. egyházkerületben. f. Nagy László: Beszéd- és értelemgyakorlatok. g. Magyar prot. egyháztört. emlékek. h. Kálniczki: Egyháztörténettan I. II. i. Vályi Nagy Ferenc: Homer Iliásza. k. Al Koran. l. Az Izraeliták régi rendtartásai és szokásai. m. Szeremlei: Jogbölcsészet. n. Nagy Ferenc: Carmina latina. o. Somosi: Keresztyén Hittudomány I. II. p. Vályi Nagy Ferenc: Polyhymnia. r. Majoros

András: Magyar nyelvtan. s. Zsarnai: Paptan. t. Zsarnai: Keresztyén Erkölcstudomány. u. Zsarnai: Apologétika. z. Zsarnai: Bibliai bevezetés. j. Sárospataki füzetek: 1861 1–10. 1862 1–10. 1863 1–10. 1864 1–10. 1865 1–9 füz. v. Soltész: Az állattan alapvonalai. aa. A hittan vázlata. bb. A sárospataki ref. kollégiomnak rövid históriája. cc. Tanterv. dd. Törvényterv. ee. Kazinczy Fer. születésének százados ünnepe. ff. Széchenyi István „a legnagyobb magyar" gyászünnepélye. gg. A sárospataki ref. főiskola könyvtárának sorozata. hh. Fegyelmi törvények a sárospataki főiskolában. ii. Iskolai tudósítások (hat darab). kk. Árvai: Beszéd- és értelemgyakorlatok.

+ 8. M. k. Helytartó-Tanács. Buda. Magyarország művelési ágak szerinti terjedelme és földjövedelme.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

II. Magánosoktól.

+ 9. Scitovszky János herczeg-primás ő Eminentiája: a. Pauli Sz. Vincze leányai meghonositva Esztergomban sat. b. Constitutiones Synodales Almae Ecclesiae Strigoniensis A. D. MCCCCI, quas etc. edidit Josephus Dankó.

V 10. Dr. J. Steinbacher. München. Selbsthülfe bei Cholera-Anfällen.

V 11. Palkovics Károly. Bécs. a. Johannis de Tomamira Medici Clarificatorium (incunabulum) b. Egy török imakönyv.

V 12. Simoncsics N. Respublica et Status Regni Hungariae 1634.

V 13. Ernst Schotte et Co. Berlin. Preis-courant von Relief-Globen sat.

V 14. Horváth Mihály. Genf. Huszonöt év Magyarország történelméből I. II.

III. Köteles példányok:

Pleitz nyomdája. Nagy-Becskerek. a. † Entwurf eines Statutes für die Gr. Becskereker israelit. Cultus-Gemeinde. b. † Egy szerb nyelvü naptár 1866-ra. c. Gr. Becskereker Haus-Kalender auf das Jahr 1866. d. Bettelheim kölcsön könyvtára jegyzéke (németül)

547/K. A fennebbi könyvek, a mennyiben még be nem küldettek volna, átteendők a könyvtárba, e jegyzék visszaváratása mellett. Pest, nov. 29. 1865.

Arany János
titoknok

A M. Akad. Könyvtárba átvettem, még pedig a vörössel jelölteket már ezelőtt néhány héttel.

Pest Dec. 1. 865

Budenz J.
alkönyvtárnok

1174/1865

A vörös kereszttel jegyzettek már nov. 7-kén küldettek. Toldy Fr

Az 1865
Octob. 30-ról Nov. 27-ig
érkezett
Könyvek jegyzéke.

91.412 szám

Méltóságos Gróf Úr!

A magyar tudományos akademia folyó évi mindszent-hó 30án néhai Böhm Dániel művészeti s régé-szeti gyüjteményének a m. nemzeti muzeum számára közköltségen leendő megszerzése tár-gyában hozzám intézett felterjesztésére vonat-kozólag Méltóságodat hivatalos tisztelettel értesiteni kivántam, miszerint gf Zichy Ödön s lovag Eitelberger tanárnak, kik az emlitett gyüjtemény megszemlelésére főkorlát-nok úr Ő Nagyméltósága részeről megbizattak /. alá zárt jelentése szerint, az emlitett gyüjte-mény az örökhagyó hagyatéka fölött indi-tott tárgyalás jelen stadiumában egészbeni megvétele ma már nem eszközölhető; s hogy a különben jeles gyüjtemény tárgyai között ere-detére nézve magyarországi tárgy nem is találtatik.

Egyuttal az érintett gyüjteményről a f.é. karácsonhó 4én megkezdendő részletes árverés számára készitett catalogot szives be-

2 dk /.

1175/1865

gróf Dessewffy Emil mint a magyar tudos akademia elnöke

Ő Méltóságának

tekintés s becses nézeteinek nyilvánitása végett azon kijelentés mellett küldöm által Méltóságodnak hogy miután nagyobbszerü tárgyak megvásárlására ez idő szerint sem a m. n. muzeum alapjában sem más országos alapokban elegendő pénzerő nem áll rendel, kezésre aziránt, hogy a legközelebb tartandó árlejtés alkalmával jelentékenyebb mütárgyak országos intézetünk számára megszereztes, sessenek reménységet nem táplálhatok.
Kelt Budán 1865 évi Novemberhó 30án.

B. Sennyey Pál

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

717/9. Érk. dec. 7. 1865.

A magyar kir. helytartótanácstól

91.412 szám

gróf Dezsewffy Emil mint a magyar tudós akadémia elnöke

Ő Méltóságának

hivatalból.

Pesten.

OFEN

148

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Das Secretariat

des

historischen Vereins für Nassau

an

Magyar Tudományos Académia

Pest

Der Verein für Nassauische Alterthumskunde und Geschichtsforschung

hat die ihm gütigst mitgetheilten Schriften

—

erhalten und beehrt sich in freundlicher Erwiederung seine neueste Publikation

Rossel: Urkundenbuch II 1
Schalk: Münzsammlung
Mittheilungen 4.

dagegen zu übersenden. Wir erneuern bei dieser Gelegenheit unsre angelegentliche Bitte um geneigte Fortdauer Ihrer bisherigen so freundlichen Beziehungen zu dem diesseitigen Vereine und verharren mit ausgezeichneter Hochachtung

Wiesbaden,

den *16 August* 18*65*

Im Namen des Vorstands:

Der Secretär:

Dr. jur. Schalk

Érk. dec 1.

1176/1865

Érk. dec. 1. 1865.

692
L.K.

Könyvküldemény

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

A nyelvünkben újabb időben elhatalmasodott idegenszerű szólásmódok ügyében kitűzött pályakérdésre 26 lapnyi ily jeligéjű kis munka lett beküldve: „mindeneket megpróbáljatok, a mi jó azt megtartsátok."

E rövid vázlat, mert egyébnek nem mondható, az első 6 lapon a szólásformák közönséges ismertetése után az idegenszerű szólásmódok elterjedésének egy két közönséges okát adja elő; az utolsó 10 lapon pedig tanácsokat ád, miképp lehet sikra nyelvszerű irályra szert tenni. A dologra szorosan tartozó kérdés megfejtésére tehát mindössze 10 ritkán írott lapocska marad.

E 10 lapnyi fejtegetést ekkép vezeti be szerző: Néhány éve valamely ismerősöm (úgy!! hát ő maga sem tudja, melyik ismerőséről beszél) meglátogatván, miután egymást üdvözöltük, azt mondta nekem: „Ach jól nézesz ki barátom!" e helyett: beh jó színben vagy". Kérdésemre, miért nem jött előtte való nap? „Nem volt időm," válaszolt, e helyett: „nem értem rá." — „Egye ha tudnád mennyi pénzt adtam ki e városban" — folytatá azután, e helyett: mennyit vagy mennyi pénzt költöttem." Pedig ismétlem (ismétli azt, mi még elmondva a kis ~~füzetben~~ írásában sehol sem volt!), hogy vendégem ismeretes író, sőt akadémia tagja volt."

E gyerekes bevezetés után, mely úgy a mint elő van adva, kétségkívül koholmány, s az, hogy akadémiai taggal történt, haszontalan ráfogásnál ~~nem~~ egyéb nem lehet — felsorol szerző 36, százszor elcsépelt németes ~~kifejezést~~ szólásmódot, s megjegyzi mindenik után, miképp pótolnák azt jó magyarán kifejezni. Azonban e kevés példa közt olyanok is fordul-

nak elő, melyek épen nem hibás szólások, mert országszerte a nép is használja s ~~egy~~ egész hibásságuk abban áll, hogy szó szerint egyeznek a némettel. Ilyenek: „jól áll neki a ruha"; „a pénzt az ablakon kidobni", stb.

Ezekből áll az egész s látni való, hogy tartalmilag e pályamű korántsem hoz fel annyit sem, mint a mennyit e tárgyra vonatkozólag akármely iskolai kézikönyvben találhatni s nevezetesen Szvorényi társunk jeles Ékesszólástanában e kérdés, ha nem is kimerítően, de mindenesetre helyesebb s számosb példák kiválogatásával s sokkal szabatosabban van tárgyalva.

Hogy értekező maga mily kevéssé ért ~~annyit~~ az előadás mesterségéhez s ~~mily esetlen~~ gondolatainak kifejezése mily esetlen, válsig mutatja a fentebbi idézet; de találni a rövid dolgozatban egész az érthetetlenségig fonák szerkezetű mondatokat is, mint pl: „A jobb erők elvonulása különösen az időszaki sajtótól, annak tehát annál kifejlesztetlenebb kezekbe jutása; minél több kap kelet kezete; ..... mind ezen okok összevéve stb."

Én tehát az előadottaknál fogva e kis művet sem tartalmi, sem alaki tekintetben jutalomra méltónak nem találom.

Pesten 3/12 1865

Ballagi Mór

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

1137
1865

Meghatalmazás

Mellynél fogva Szabadkai kereskedelmi társaság elől-járósága ím ezzel 126 sz. alatti jegyzőkönyv határozata folytán felhatalmazza Oblat Leó úr első elnököt, és Törlei Bálint úr tagtársat, hogy folyó hó 11én Pesten tartandó magyar tudós Akadémia megnyitása ünnepélyen ezen társulatot képviseljék.

Miről nekik ezen megbízási levél hiteles alakban kiadatni rendeltetik. Kelt Szabadkán 865. December 2án

[illegible]
Alelnök

Váli Béla
t. jegyző

1178
1865

vál. ül. Sz.

Szabad kir. Szabadka város iparos kaszinó egyletétől.

T. Cz: Firviczky József Elnök úrnak

helyben!

A magyar tudományos akademia f. é. november hó 15én kelt körlevelével ezen egyletet mint egyik alapitót az ujonan épült akademia palota ünnepélyes megnyitásához meghivta.

Minthogy uraságod és Berger Armin egyleti tagok az ez érdemben tartott választmányi ülésben a magyar tudományos akademia palotájának megnyitási ünnepélyéhez egyhangulag lettek kinevezve.

Ennélfogva tisztelettelljesen megkerestetik uraságod, miszerint a mondott ünnepély alkalmával ezen kasinoi egyletet képviselni sziveskedjék.

Szabadkán 1865 évi december hó 3án tartott választmányi ülésből.

Mánich Péter
alelnök

1179
1865

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

vál. ül. Sz.

A Szabadkai Iparos
Kaszinói egylettől

T. Cz: Tikviczky Jó-
zsef Elnök úrnak

helyben

A szegzárdi takarékpénztár részéről tartott választmányi ülési jegyzőköny-vének kivonata.

165. Felolvastatván a Magyar Akadémiának folyó 1865 évi November 15én kelt meghívó levele, melyben a szegzárdi takarékpénztár az Akadémia palotája megnyitásának folyó évi December 11én tartandó ünnepélyes közülésére meghivatik.

A választmány ezen megtisztelő meghívást hazafiui örömmel tudomásul vévén, hoír minden egyes tagja azon óhaját nyilvánítván; hogy azon nemzeti ünnepély emelhetése tekintetéből az intézet minél számosabb részvényesei által kép-

viseltethetnénk, mindan
mégis a téli szak
küszöbén beállható
zordon idő a góz-
hajózást bizonyta-
lanná az utazást
szerfelett költségessé,
mind e mellett az
ünnepélybeni részvétel
költségessé tehetvén.
Hogy az Intézet kép-
viselete minden ev-
hetőség ellenébe bizto-
sítva legyen, tekint-
ve: hogy Méltóságos
Szántovanszky Imre
úr Tolna megye főis-
pánja, s az Intézet
részvényesse - mél-
tóságánál fogva az
időtájban elhalaszthat-
lanul Pesten leend,-
Báró Augusz részvé-
nyes úr pedig Budán
lakik - ezek s mind
azon részvényesek-
kik hozzájuk csatla-
kozni kivánnak, ezen

határozat előmutatá-
sával az Intérez kép-
viseletére feljogosítatt-
nak, nevezett Mél-
tóságok ezen ha-
tározat közlésével
a' képviselet elvá-
llalására tisztelet-
tel felkéretnek.

Kelt Szegszárdon 865ik December hó 3án

Kiadta
Argalyában
választmányi jegyző

SZEGZÁRDI TAKARÉKPÉNZTÁR

1180
1865

Dec. 11 Nikai Égytek még, Gróc, érmet:

~~a pesthidi takarékpénztár~~

~~a fehérvári takarékpénztár~~

~~Szabó Lajos vívó Nagyváradon~~

~~Sopron városa~~

~~Vác városa~~

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

~~Komárom város~~

~~Soltész Nagydiny alapító [illegible]~~

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA